

**TITAN QOTISHMALARIGA PLAZMA-ELEKTROLITIK OKSIDLANISH
USULI BILAN QOPLAMA OLİSH UCHUN
NAMUNLAR TAYYORLASH**

Rahimov U. T.,

“Materialshunoslik va mashinasozlik” kafedrasi assistenti

Erkinov S.M.,

Mexatronika va robototexnika kafedrasi assistenti Islom Karimov nomidagi

Toshkent davlat texnika universiteti

Avdeeva A. N.,

texnika fanlari nomzodi, dotsent

Materialshunoslik va mashinasozlik kafedrasi dotsenti

Valieva D. Sh.,

“Materialshunoslik va mashinasozlik” kafedrasi assistenti

Rahimov T. O.,

Toshkent davlat texnika universiteti mexatronika va robototexnika kafedrasi PhD

katta o‘qituvchisi

Annotatsiya: Plazma-elektrolitik oksidlanish usulida elektr razryadlari metall oksidi asosida hosil bo‘lgan eritma komponentlari, elektrolitik cho’kma, shu jumladan ularning termoliz mahsulotlari va yuqori haroratli o’zaro ta’sirlarning qatlamlariga kiritilishi uchun sharoit yaratadi. Usulning xususiyatlariga asoslanib, tsirkonyum birikmalari bilan valf metallarida oksid qatlamlarini hosil qilishning bir necha yondashuvlari taklif etiladi.

Kalit so’zlar: plazma-elektrolitik oksidlanish usuli (PEO), Titan, elektrolitlar, namuna, galvanostatik va impuls rejimlari.

**TO OBTAIN A COATING ON TITANIUM ALLOYS BY THE
PLASMA-ELECTROLYTIC OXIDATION METHOD PREPARATION OF
SAMPLES**

Annotation: in the plasma-electrolytic oxidation method, electrical discharges create conditions for the inclusion of solute components formed on the basis of metal oxide, electrolytic deposition, including their thermolysis products

and layers of high-temperature interactions. Based on the characteristics of the method, several approaches to the formation of oxide layers in Valve metals with zirconium compounds are proposed.

Keywords: plasma-electrolytic oxidation method (PEO), Titanium, electrolytes, sample, galvanostatic and pulse modes.

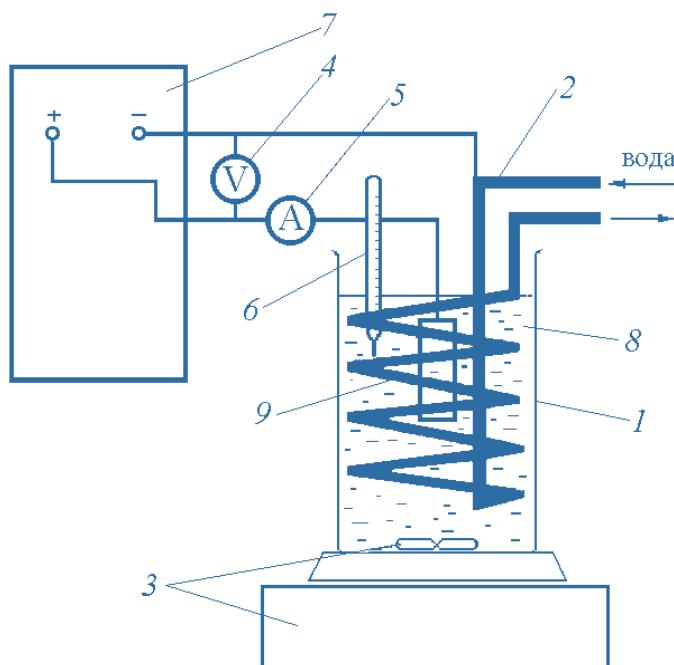
Oksid qoplamlari texnik jihatdan toza titan VT1-0 (Fe-0.25, C-0.07, Si-0.1, N-0.04, Ti-99.24-99.7, O-0.2, H - 0.1, boshqa 0.3 og'irligi%) namunalarida hosil bo'lgan. 20 mm dan 20 mm gacha bo'lgan titandan (VT1-0) tekis namunalar ishlatilgan. Metall qoplama kompozitsiyalarining o'ziga xos yuzasini aniqlash va katalitik sinovlarini o'tkazish uchun spiralga o'ralgan 1,2 mm kesimdag'i titan simidan (VT1-0) namunalar tayyorlandi. Bunday namunalarning ishchi yuzasi 20 sm² ni tashkil qiladi. Anodlashdan oldin tekis namunalar o'tkir burchaklarni yumaloqlash va burmalarni olib tashlash uchun ishlov berildi.

Metallning sirt qatlamini olib tashlash va sirtni standartlashtirish uchun titan namunalari gidroflorik va nitrat kislotalar HFHNO₃=1:3 aralashmasida 70°s da sayqallangan. Kislotalar aralashmasi suv muhitida isitiladigan plastik stakanga joylashtirildi. Jilvirlangandan so'ng, barcha namunalar avval oqava suv bilan, keyin distillangan suv bilan yuviladi va havoda quritiladi.

Elektrolitlarni tayyorlash namunalarni plazma-elektrolitik oksidlash uchun elektrolitlar distillangan suv va kimyoviy reaktivlar asosida tayyorlangan. 0,1 mol/l Zr(SO₄)₂ dan iborat zirkonyum sulfat asosidagi eritmalar ishlatiladi. Distillangan suvdan foydalanib, 34.8 g/l Zr(SO₄)₂ ·4H₂O. o'z ichiga olgan ikkita asosiy elektrolitlar tayyorlandi. anod-uchqun tuzilmalarining shakllanishi texnik titanda plazma-elektrolitik oksidlanish qatlamlari galvanostatik rejimda 10 daqiqa davomida samarali oqim zichligi 0,08-0,2 A/sm² bo'lganda hosil bo'ladi.

Titanda oksid qoplamarini olish uchun zirkonyum sulfat eritmalar ishlatilgan. Anodlash uchun elektrokimyoviy yachaykalar (1-rasm) hajmi 1000 ml bo'lgan shisha stakan, bir vaqtning o'zida muzlatgich bo'llib xizmat qilgan nikel qotishmasining ichi bo'sh naychasidan lasan shaklida tayyorlangan katod va magnit aralashtirgichdan iborat bo'ladi. Namunadagi kuchlanish va u orqali oqim mos

ravishda voltmetr va ampermetr, elektrolit harorati – termometr bilan boshqarildi. Oqim manbai sifatida TEP-100/460H-2-2УХЛ4 tiristorli konvertor ijobiliy kutupluluk oqimining impulsli shakli bilan ishlatilgan.

1 - rasm. Namunalarni anodlash uchun o'rnatish sxemasi. 1-issiqlikka chidamli shisha stakan, 2 – katod, 3-magnit elementli magnit aralashtirgich, 4-voltmetr, 5- ampermetr, 6-termometr, 7- TEP4-100/460H-2-2УХЛ4 tiristor birligi, 8-elektrolit, 9-qayta ishlangan namuna.

Namunalardagi oksid qatlamlari galvanostatik va impuls rejimlarida hosil bo'lган. Galvanostatik rejimda oqim zichligi $I_a=0,08 \text{ A/sm}^2$ ni tashkil etdi. Impuls rejimida anod oqimining zichligi $0,08 \text{ A / sm}^2$ ga teng bo'lib, katod oqimi anod oqimining $\frac{1}{4}$ qismidan $1,5 \cdot I_a$ gacha o'zgartirildi. Uchqun oksidlanishi paytida elektrolitning harorati 26°C dan oshmaydi.

Qayta ishlashdan so'ng, qoplamlari namunalar oqadigan, keyin distillangan suv bilan yaxshilab yuviladi va $20-70^\circ\text{C}$ haroratda havoda quritiladi.

Uchqun kuchlanishining kattaligi anod yuzasida birinchi uchqunlarning paydo bo'lishi yoki egri chiziqlar tahlilidan vizual ravishda baholandi (bog'liqlikning boshida elektrodlardagi kuchlanish chiziqli vaqtadan farq qiladi). Q^* ($\text{Кл}\cdot\text{л}^{-1}$) elektrolitini ishlab chiqish uchun ma'lum bir vaqtda elektrokimyoviy hujayra orqali o'tkazilgan eritma hajmiga normallashtirilgan elektr energiyasi qabul qilindi.

Foydalanilgan adabiyodlar.

1. Malishev, I. V., Raximov, U. T., & Rudnev, V. S. (2018). Zashitnie pokritiya ZrO₂+ TiO₂ na titane, sformirovannie metodom plazmenno-elektroliticheskogo oksidirovaniya. in chetvertiy mejdissiplinarniy nauchniy forum s mejdunarodnim uchastiyem" Novie materiali i perspektivnie texnologii" (pp. 500-504).
1. Zhurakulovich, A. S., & Shavkatovna, V. D. (2021). Investigation of heat load parameters of friction pairs of vehicle braking systems. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 2(12), 483-488.
2. Nikolayevna, A. A. (2022). AEROGELS BASED ON GELLAN HYDROGELS. *Innovative Technologica: Methodical Research Journal*, 3(06), 32-39.
3. Малышев, И. В., Рахимов, У. Т., & Руднев, В. С. (2018). ЗАЩИТНЫЕ ПОКРЫТИЯ ZR02+ TIO2 НА ТИТАНЕ, СФОРМИРОВАННЫЕ МЕТОДОМ ПЛАЗМЕННО-ЭЛЕКТРОЛИТИЧЕСКОГО ОКСИДИРОВАНИЯ. In ЧЕТВЕРТЫЙ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЙ НАУЧНЫЙ ФОРУМ С МЕЖДУНАРОДНЫМ УЧАСТИЕМ" НОВЫЕ МАТЕРИАЛЫ И ПЕРСПЕКТИВНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ" (pp. 500-504).
4. Sh, V. D., Erkinov, S. M., Kh, O. I., Zh, A. S., & Toirov, O. T. (2022). IMPROVING THE TECHNOLOGY OF MANUFACTURING PARTS TO REDUCE COSTS. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(5), 1834-1839.
5. Sharifxodjaeva, X. A., Erkinov, S. M., Sh, V. D., & Kuchkorov, L. A. (2022). ON THE BASIS OF COMPUTER SIMULATION OF THE DESIGN OF RIFTS FOR STEEL CASTINGS OF COMPLEX CONFIGURATION. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(5), 1991-1995.
6. Kayumjonovich, T. N. (2022). NON-METALLIC INCLUSIONS IN STEEL PROCESSED WITH MODIFIERS. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(5), 1848-1853.
7. Kayumjonovich, T. N. (2022). DEVELOPMENT OF A METHOD FOR SELECTING THE COMPOSITIONS OF MOLDING SANDS FOR CRITICAL

PARTS OF THE ROLLING STOCK. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3(5), 1840-1847.

8. Urazbayev, T. T., Tursunov, N. Q., Yusupova, D. B., Sh, V. D., Erkinov, S. M., & Maturaev, M. O. (2022). RESEARCH AND IMPROVEMENT OF THE PRODUCTION TECHNOLOGY OF HIGH-MANGANESE STEEL 110G13L FOR RAILWAY FROGS. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3(6), 10-19.

9. Ruzmetov, Y., & Valieva, D. (2021). Specialized railway carriage for grain. In E3S Web of Conferences (Vol. 264, p. 05059). EDP Sciences.

10. Мелибоева, М. А., Валиева, Д. Ш., Эркинов, С. М., & Кучкоров, Л. А. (2022). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ ИЗГОТОВЛЕНИЯ ДЕТАЛИ ДЛЯ СНИЖЕНИЯ СЕБЕСТОИМОСТИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(5-2), 796-802.